

Asia: VN/34692/2024

Lausuntopyyntö toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta

Lausunnonantajan lausunto

Velvoitteeseen ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi, velvoitteeseen hakea ensisijaista etuutta ja perusosan alentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Helsingin yliopiston ylioppilaskunta (HYY) ei kannata esitettyä toisten samantasoisten tutkintojen suorittajien eriarvoista asemaa toimeentulotukea haettaessa. Myös toista tutkintoa suorittavien tulisi saada mahdollisuus suorittaa tutkinto päätoimisesti loppuun vuoden sisällä ilman velvoitetta hakeutua työttömäksi työnhakijaksi.

Korkeakouluopiskelijoilla on moninaisia syitä suorittaa toinen samantasoinen tutkinto. Otuksen (2019) Monta opinto-oikeutta -tutkimukseen mukaan yleisimmät syyt useammalle opinto-oikeudelle liittyvät eniten oman alan löytämiseen vasta ensimmäisten opintojen jälkeen sekä työllisyystekijöihin, kuten työttömyyden välttäminen sekä työllistävemmän ammatin hankkiminen. Esimerkiksi 58 % vastaajista kertoi kouluttautumisen syyksi omien työllisyysmahdollisuuksien parantaminen. Taustalla on myös muita syitä, kuten perheellistyminen tai sairastuminen, jonka vuoksi vanha ala ei sopi enää heille. Toisen tutkinnon suorittajat pyrkivät löytämään alan ja työn, jossa he pystyvät työskentelemään pitkäaikaisesti.

Toisten tutkintojen suorittajien opintojen suorittamista toimeentulotuella tukisi myös opiskelijoiden monimuotoisuutta. Muuttuvat elämäntilanteet, kuten työpaikan menettäminen, voi johtaa tilapäiseen tarpeeseen suorittaa toista tutkintoa toimeentulotuella. Lisäksi opiskelijoilla on erilaisia polkuja opintoihin ja työelämään, jotka joskus kulkevat toisen tutkinnon kautta. Perustoimeentulotuen tulisi tarjota turvaa muuttuvissa elämäntilanteissa, antaa mahdollisuus löytää oma ala myös myöhemmin elämässä tai uudelleen kouluttautua työllistävämpään ammattiin. Tällä luodaan kestävä työllisyyttä ja hyvinvointia.

Perusosan suuruuteen liittyvä lausuntopalaute:

Ei lausuttavaa.

Tiedon saamiseen ja luovuttamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Ei lausuttavaa.

Kunnan rahoitusosuuden lisäämiseen liittyvä lausuntopalaute:

Ei lausuttavaa.

Asumismenojen tarkentamiseen liittyvä lausuntopalaute:

Ei lausuttavaa.

Vaikutusten arviointiin liittyvä lausuntopalaute:

Vaikutusten arviointi on opiskelijoiden suhteen puutteellista. Taloudellisissa vaikutuksissa huomioidaan vain vaikutukset sosiaaliturvamenoihin ja verotukseen, jolloin säästöjä valtiolle tulisi noin 2 miljoonaa euroa. Vaikutuksissa tulisi tarkastella myös oppilaitosten menetettyjä resursseja, jos opiskelijat keskeyttävät opintonsa toimeentulovaikeuksien vuoksi. Tällöin oletettuja säästöjä ei välttämättä synny. Lisäksi tulisi arvioida tilannetta yksilön perustoimeentulon kannalta. Toimeentulotukea hakeva opiskelija joutuu kohtuuttomaan tilanteeseen, jos hänen pitää valita toimeentulonsa sekä jokapäiväisen elämän kuluista selviämisen ja opintojensa välillä.

Hallituksen esityksen vaikutusarvion mukaan ilman työttömyysetuutta päätoimisesti opiskelevien opiskelijoiden velvollisuudella ilmoittautua työttömäksi työnhakijaksi on vähäisiä vaikutuksia työllisyyteen. Kuitenkin opintojen keskeyttäjien pitkän ajan työllisyyden oletetaan heikentyvän. Näitä vaikutuksia tulisi tarkentaa. Lyhyen aikavälin työllistyminen ei pitkällä tarkasteluajalla auta luomaan kestävä työllisyyttä, jos henkilö on sopimattomalla alalla.

Muu lausuntopalaute:

Riittävät ensisijaiset etuudet edistävät parhaiten toimeentulotukitarpeen vähentämistä. Opiskelijoiden kohdalla tämä toteutuu huolehtimalla opintotuen riittävydestä koko opintojen ajan. Muun muassa riittävät tukikuukaudet ja joustavat opintopistekäytännöt varmistavat, etteivät opiskelijat putoa perustoimeentulotuella kesken opintojen. Opintotukea tuleekin kehittää osana sosiaaliturvajärjestelmää ja tehdä järjestelmästä selkeämpi tuen käyttäjille.

Tämän lisäksi tulee kehittää työelämän ohessa opiskelua ja elinikäisen oppimisen rakenteita. Työn murroksessa yhä useamman suomalaisen tulee kouluttautua uudelleen tai täydentää osaamistaan. Tällöinkin toimeentulon tulee olla turvattu. Tarvitsemme uusia tapoja tukea opintojen aikaista toimeentuloa sekä sujuvampia rakenteita opintojen suorittamiseen työskentelyn ohessa. Tätä työtä on tehtävä yhdessä oppilaitosten kanssa.

Kymäläinen Mikko
Helsingin yliopiston ylioppilaskunta